Кошт паштовай перасылкі заплачана агулам.

Цана асобнага нумару 1500 м. п.

НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12 m. 6). Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **18.000** м. п. Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі. Цана абвестак: перап тэкстам 3500 мк., сярод тэксту 3000 м. і на 4 стр. 2500 м., за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 12 | Субота, 14-га ліпеня 1923 г. | Год I.

Укрыты нацыяналізм.

Калі польскі народ паўстаў проці панаваньня чужынцаў, калі сваей крывёй здабываў незалежнасьць бацькаўшчыны, — нікога ня дзівіла, што пад нацыянальным штандарам станулі поплеч людзі розных палітычных кірункаў, клясаў, груп. Польскім работнікам і сярмяжным сялянам бадай не заміналі шляхоцкія сыны-рамантыкі, якія пасьпяшылі ў рады польскіх легіонаў, зарганізаваных Пілсудскім, у той час выдаваўшым сябе сацыялістам. І польскія сацыялісты, якія ўсё сваё жыцьцё йшлі адно толькі за чырвоным сьцягам, з энтузіязмам умелі кідацца ў абоймы сьмерці, ідучы ў бой сьледам за „белым арлом".

Гэта трэба тлумачыць тым надзвычайным патрыатычным энтузіазмам, які ў той час стварала у палякаў слова „бацькаўшчына".

У мамэнт аружнае барацьбы за незалежнасьць Польшчы польскія сацыялісты ня пыталіся, якая будзе новая Польшча. Дый калі-б і ведалі, у якія формы выльлецца польскае дзяржаўнае будаўніцтва, дык пры сваім хваравіта-разьвітым патрыатызьме напэўна і не задумаліся-бы над пытаньнем: змагацца, ці не?

Але польскія сацыялісты, згуртаваныя ў партыі П. П. С., маюць дзьве розныя меркі дзеля ацэнкі патрыятызму: адну—для сябе, другую – для нацыянальных меншасьцей Польшчы. Тое, што яны лічылі справядлівым для сябе, калі разам з польскай буржуазіяй стараліся угрунтаваць свой нацыянальны і дзяржаўны быт,—гэтае самае прадстаўляецца ім „нацыяналізмам, чужым клясоваму разуменьню грамадзкага жыцьця", калі йдзе гутарка не аб палякох, а аб нацыянальных меншасьцях.

Так прынамся заяўляе орган П. П. С. „Robotnik" у стацьці „O właściwy punkt widzenia" (№ 183 з 8. VII. 1923) вустамі пасла Недзялковскага, найбольш нацыяналістычна настроенага паміж лідэрамі П. П. С. і з гэтага боку добра вядомага на віленскім грунце.

У той мамэнт, калі польскі дзікі нацыяналізм рыхтаваўся—пры помачы крыўднага выбарнага закону—пазбавіць нацыянальныя меншасьці належнага ім месца ў Сойме, у гэты мамэнт сьмяротнае небясьпекі для нацыянальнага існаваньня меншасьцей усе беларускія групы і кірункі, — ведама, апрача арганізаваных П аддзелам,—аб'ядналіся на аднэй выбарнай плятформе і на адным кандыдацкім сьпіску. Якая гэта была плятформа,—нашы чытачы напэўна йшчэ памятаюць: стаўляючы на першым месцы абарону нацыянальных правоў беларусаў, яна абыймала бадай усе тыя лёзунгі сацыяльнага характару, якія праводзіць і партыя П. П. С., з тэй розьніцай, што пратэставала проці польскае вайсковае калянізацыі беларускіх зямель, ухваленай у устаноўчым Сойме пры ўчасьці польскіх сацыялістаў. Гэту плятформу беларускі пасольскі клюб акуратна праводзіць на практыцы і дагэтуль не зрабіў ніводнага кроху, нязгоднага з выбарнай плятформай. Беларускі пасольскі Клюб, як яму і было загадана выбаршчыкамі, цьвёрда стаіць за права беларускае мовы і школы; у гэтым хіба нельга дагледзіць нацыяналізму, бо на такім-жа становішчы ў нацыянальным пытаньні стаіць навет найбольш і бясспрэчна клясовая партыя—партыя дыктатуры пралетарыяту—камуністы. І ўсё-ж такі пэпээсы адважаюцца публічна заяўляць, што іх пагляд „стаіць на проці-лежным канцы", што „супольнага языка" з беларусамі „знайсьці блізу немагчыма".

Гаворачы аб сацыялістах нацыянальных меншасьцей, пан Недзялковскі піша:

„Яны ўвайшлі ў склад агульна-нацыянальных Клюбаў. Пэўне спадзяваліся, што здалеюць нахіліць супольную нацыянальную палітыку да свайго становішча, а на дзеле самі ў большай ці меншай меры паддаліся нацыяналістычным настроям".

Мы трэбуем ад польскіх сацыялістаў адказу: дзе і ў чым яны ўбачылі той „нацыяналістычны настрой" беларускіх паслоў-сацыялістаў, дый наагул усяго беларускага клюбу, аб чым піша пан Недзялковскі. Ці ў тым, што нашы паслы пратэставалі проці падзелу Беларусі, зробленага польскімі сацыялістамі ў згодзе з расейскімі камуністамі? Ці ў тым, што жадалі скасаваньня польскага вайсковага „асадніцтва", праведзенага также і галасамі паслоў партыі П. П. С.? Ці ў тым, што дамагаліся для беларускага насяленьня беларускіх школ? Ці ў тым, што змагаліся з сыстэмай тэрору, якая ўведзена на беларускіх землях яшчэ самім панам Язэпам Пілсудскім? Ці ўрэшце, ў тым, што беларускія паслы скідалі ўрад генарала Сікорскага, падтрымліванага партыяй П. П. С., калі той ганебна ашукаў беларускае грамадзянства і, ўмацаваўшыся, адмовіўся споўніць свае ўрачыстыя абяцаньні?

У чым-жа?!

Лёгка кідаць галаслоўныя закіды. Але ўдвайне сорам рабіць гэта тым, хто якраз сваім *нацыяналістычным становішчам*, сваей *угодлівасьцяй з польскай буржуазіяй* завёў польскую дзяржаўную палітыку на *крайня-нацыяналістычны шлях*. І, прамяняўшы свой чырвоны штандар на знак „белага арла", польскія сацыялісты закідаюць беларускім, што ў мамэнт сьмяротнае небясьпекі для беларускага народу яны выступілі на бязкроўную парляманцкую барацьбу за сваё нацыянальнае існаваньне разам з сялянскай дэмакратыяй, ня здрадзіўшы пры гэтым свайго чырвонага штандару, не адрокшыся ад сваіх сацыяльных ідэалаў...

Пан Недзялковскі стараецца нацкаваць проці нацыянальных меншасьцей польскіх работнікаў. Пан Недзялковскі мае сьмеласьць раўнаваць беларускіх паслоў з жыдоўскімі нацыяналістамі тыпу Грюнбаўма і з нямецкімі юнкерамі. Пан Недзялковскі дасьлоўна кажа, што „на дарозе да разьвязаньня ці прынамся да залагоджаньня нацыянальнага пытаньня ў Польшчы стануў ня толькі польскі нацыяналізм", але, паміж іншым, также і беларускі. І за гэта віну ускладае і на беларускіх сацыялістаў.

Мы ўжо паказалі,—якую цану маюць падобныя абвінавачаньні. Цяпер скажам, якая іх мэта.

А мэта больш чым ясная. Галоўная Рада П.П.С., пад націскам польскіх работніцкіх масаў, загадала Цантральнаму Выканаўчаму Камітэту партыі завязаць кантакт з сацыялістычнымі партыямі нацыянальных меншасьцей. Гэтага нацыяналістычна настроеныя сябры партыі ня хочуць выпаўніць, — і вось паны Недзялковскія старающца брахлівымі закідамі беларускім сацыялістам пераканаць польскіх работнікаў, што з нашымі сацыялістычнымі пасламі і групамі нельга мець ніякага дзела, бо гэта—„нацыяналісты"....

Мы зусім сьвядома робім гэты закід. Мы йшчэ не забыліся адносінаў П. П. С. у Вільні (скуль паходзіць пан Недзялковскі) у часы Нямецкае акупацыі. Тады стварылася тут беларуская сацыялістычная арганізацыя („Беларуская Сац.-Дэм. Работніцкая Група"), якая, аб'яднаўшы найбольш выдатныя работніцкія сілы і сацыялістычную інтэлігенцыю, запраўды кіравала ўсей беларускай грамадзкай думкай. Віленскія дзеячы П. П. С. стараліся ўсяляк змагчы гэту арганізацыю і дайшлі да таго, што нават на работніцкія мітынгі прабавалі кантрабандай правадзіць пад відам „сацыялістаў" прадстаўнікаў клерыкальна-кансэрватыўна-беларускае групы, змагаўшайся з беларускімі сацыялістамі *). Так былі ім няпрыемны работнікі—беларусы!

Цяпер паны Недзялковскія ізноў працуюць над тым, каб ня даць польскім работнікам згаварыцца з беларускімі сацыялістамі. Але мы пераканаsuccessfulны, што польскія работніцкія масы, якія праз вусны Галоўнае Рады П. П. С. далі ўжо свайму Ц. В. К. цьвёрды загад ісьці да паразуменьня з сацыялістамі нацыянальных меншасьцей, адмахнуцца ад нацыяналістычнага налёту на „вярхох" партыі, або і ад самае гэнае партыі, калі яе кіраўніцтва ня вернецца пад пакінуты ім чырвоны сьцяг.

К. Фалькевіч.

Першы, хто абгарадзіў кусок зямлі і адважыўся сказаць, што гэная зямля—яго, быў запраўдным закладчыкам цывільнага грамадзянства. Колькі праступленьняў, войн, забойств, няшчасьцяў і страшэнств адхіліў-бы ад людзкасьці той, хто, вырваўшы гранічныя стаўбы і засыпаўшы межы, закрычаў-бы людзям:

„Ня слухайце гэтага ашуканца! Калі забудзеце, што творы зямлі належаць усім, а самая зямля—нікому, дык вы пагінулі!"

Жан Жак Руссо.

Адстаўка п. Грабскага.

Пан Грабскі вышаў у адстаўку. Вышаў апошні рамантык у польскім міністэрстве фінансаў.

Далёкасягаючыя і утапічныя, як усе дробнамяшчанскія ідэалы, былі ягоныя замеры. Ён разумеў, што для сапраўднага папраўленьня фінансаў ня выстарчыць узваліваць усе цяжары на працоўнаю людпасьць, што толькі тады, калі і заможныя клясы возьмуць на сябе частку гэтых цяжараў, можна абараніць дзяржаву ад руіны і заграцічнага кантролю. Верыў, што буржуазія здабудзецца на ахвяры, а аздараўленьне фінансаў абапрэцца на роўнасьці ўсіх клясаў перад інтарэсамі „дзяржавы" і „народу".

Фабрыканты і банкіры пачалі разьсейваць ілюзіі п. Грабскага ўжо за папярэдніх „лявіцовых" урадаў. Падатковая рэформа пагражала ім ступнёвым павялічэньнем цяжараў, не даючы ўзамен зьнясеньня апошніх перашкодаў для вызыску, а ўвядзеньне „złotego obliczeniowego" ня толькі ўтрудніла чэрпаньне „крэдытовых" запамогаў ад ураду, павялічэньне інфляцыйных цяжараў, але так-сама ускарала прац с банкруцтва маркі, зраўнаньня гаспадарчых варункаў на ўнутраным і міжнародным рынках, Паміма ўсіх гэтых небясьпек буржуазія вострa не выступала проціў Грабскага пры ўрадзе Сікорскага, бо як-раз тады для яе выгадна была роля ахвярных патрыотаў, павадыроў дробнамяшчанскіх масаў — патрэбны быў адналіты фронт проціў правячай „лявіцы". Гэтае ёй ня шмат каштавала. Бо-ж Грабскі распачаў направу фінансаў ад націсканьня падатковай шрубы на рэчы штодзеннай патрэбы; падатковыя уставы, скіраваныя проціў буржуазіі і багатых сялян, сумленна сабатаваліся, чакаючы хутка лепшых часоў, калі супрацоўніцтва з урадамі эндэцыі і пяста змусіць міністра лічыцца з рэальнымі інтарэсамі капіталу.

Першая фінансавая бура, якая разгулялася пры эндэцкім урадаваньні, разьбіла гэтую веру. Грабскі, які яшчэ ўчора лічыўся прыхільнікам гаспадарчага лібэралізму, дзеля надыходзячай катастрофы зноў заапэляваў да заможных клясаў, шукаючы збаўленьня ў вострых срэдствах барацьбы проціў валютовай анархіі. Адабраў ад банкаў права абароту дэвізамі, зрабіў замах на сьвятую вольнасьць спэкуляцыі.

Гэтыя стараньні, аднак, хутка пераканалі яго,

*) Беларуская клерыкальна-кансэрватыўная арганізацыя складалася з п. п. кс. Талочкі, барона Шафнагля, кн. Сьвятаполк-Мірскага і др.

што польская буржуазія ня так ужо ахвотна йдзе на ахвяры—ня толькі ў імя „ykochanej ojczyzny“, але нават у імя ўласных інтарэсаў. Вялікі капітал, які дагэтуль мог пазволіць сабе на дробнамяшчанскую дэмагогію, стаў моцна бараніцца перад навязываньнем яму патрыатычных цнотаў. Братэрства ў эндэцыі вялікага капіталу і дробнамяшчанства пачало распадацца; у лягеры прамысловасьці і банкаў закіпела. Раздаўся крык аб падкапываньні фундамэнтаў канстытуцыі і ладу Рэспублікі—прыватнай уласнасьці, аб падкапываньні заграмічнага даверыя. „Lewiatan“, лодзінскія прамыслоўцы і банкіры сталі рабіць што-раз мацнейшы націск на ўрад. Багатыя сяляне, нездаволеныя з прыняцьця падатку на грунты, у перададні новых цяжараў—даніны з маемасьці—таксама мелі шмат рамантычнай веры. Становішча заможных клясаў патрасло цэлую будову направы фінансаў.

Аканчальна разьвеяліся дробнамяшчанскія сны, сны парадачнага шляхціца аб ратаваньні бацькаўшчыны цаною ахвяр усіх клясаў. Удавалася яму пры воклясках буржуазіі зваліваць падаткі на працоўную люднасьць, калі-ж асьмеліўся дамагацца ахвяр ад буржуазіі і багатых сялян, пазнаў усю моц клясавых імкненьняў капіталу. Адстаўка Грабскага—гэта далейшая ліквідацыя спадчыны „лявіцовых“ урадаў—сьвядомага ці несьвядомага заціраньня сапраўдных і наймацнейшых клясавых супярэчнасьцей і інтарэсаў. Вялікая буржуазія, якая паступова апаноўвае ўладу, хоча мець на паслуговываньні людзей пэўных, знаючых яе імкненьні і патрэбы, якія ўмеюць абараніць яе ад усіх вынікаў фінансавага банкруцтва.

Дзеля гэтага ўся „лявіца“ пяе элегіі над адстаўкай Грабскага. Ён для яе стаўся, як і легіон вышаўшых у адстаўку генаралаў, шэфаў прасовых аддзелаў, паліцыі дэфэнзывы—сымвалам дэмакрацыі, сымвалам тэй роўнасьці капіталу і работніцкай клясы перад „народам„ і „грамадзкімі правамі“, на якіх сіліцца—безнадзейна—абапёрці сваю сацыяльнўю палітыку.

Перамога капіталу груба стаптала гэтыя ілюзіі, а аднэй з ахвяр ягонай перамогі стаўся пан міністар Грабскі.

„Życ. Rob.“

Панская гісторыя і яе будучыня.

З давен даўна польскія паны, як і ўсякія паны, езьдзілі на карку бядноты. І калі справа ішла толькі аб панскіх выгадах, польскія паны—каталікі не рабілі розьніцы, ці карак польскі ці ня польскі, ці карак каталіцкі ці некаталіцкі.

З песьняю на вуснах „ешчэ Польска не згінэла“, польскі пан шмуляў бакі бядноце ня толькі беларускай, ці ўкраінскай, ці літоўскай, ці латыскай, але й бядноце польскай.

Не казаў ён польскай бядноце:

— Ах, мая ты родненькая! У нас з табой адна кроў, дык ня буду я шмуляць тваіх бакоў!

Але няпольскую бядноту пан-паляк усё-ж усякім спосабам вярнуў на пальшчызну. Не дзеля таго, што панскі бізун стаў-бы ёй тады смашнейшы, але дзеля той штучкі, якая называецца „панскім патрыатызмам„. А гэта папанску азначала-бы вось што:

— Я пан-паляк, дык і ты, хлопе, будзь паляк!

З малітвай на вуснах да Пана Бога, пан каталік мучыў на прыгоне ня толькі праваслаўнага, ці ўніята, ці евангеліка, але меў у гэтым самым пекле і самага вернага каталіка.

Не казаў ён каталіцкай бядноце:

Ах, мая ты адзінаверненькая! У нас з табой адна вера, дык ня буду я мучыць цябе паншчынай.

Але некаталіцкую бядноту пан-каталік усё-ж усякім способам вярнуў на каталіцтва. Ня дзеля таго, што называецца „панскай набажнасьцяй“. А гэта папанску азначала вось што:

— Я пан каталік, дык і ты, сьмердзя, будзь каталіком!

А былі сярод польскіх паноў і такія „патрыоты“, што дзеля панскай выгады гатовы былі і „ешчэ Польска не згінэла“ перастаць пяяць. Калі царская пасада ў Расеі, а з ёю і панскія выгады сталі хістацца, дык пан-паляк, ды не абы-які, а сам мудры грабя Корвін-Мілеўскі стаў як мага раіць панам палякам у Расеі пяяць „Боже царя храни“.

А якія сярод польскіх паноў ёсьць „каталікі“, хіба кожны з нас добра ведае. Дзікі паганін ня зробіў-бы такога паскудзтва другому паганіну, якое робіць пан-каталік другому каталіку. Вось-жа ведаюць паны-каталікі, што беларускія сяляне-каталікі гавораць пабеларуску, хочуць мець болей зямелькі і г. д. Дык узялі-б дый дзеля сваей каталіцкасьці ня гналі-б іх гвалтам у польскія школы аддалі-б ім самахоць зямельку і г. д. Дзе там! І якраз тыя палякі, праўдзівыя сацыялісты, якіх паны лаюць бязбожнікамі, анцыхрастамі, робяць у гэтай справе больш „пабожаму“ ці „пахрысьціянскаму“, чым самы пабожны пан.

Як бачым, у справе веры, справядлівасьці, пашаны да чужога права паны пакручваюцца, як той сабачы хвост. Дзе мая панская выгада—там і справядлівась, і права, і закон.

Урэшце робяць гэта і з навукаю.

Так прыкладам, панская газэта „Dziennik Wileński“ у № 151 з 11 ліпеня г. г. зьмесьціла артыкул „Беларусь і яе гістарычная мінуўшчына“, у якім піша так:

„Польскае госпадарства ў цяперашніх сваіх граніцах ня мае ані акрапка земляў, уважаных калі-небудзь за Беларусь“.

„Беларусь трэба шукаць не каля Горадні ці Наваградку, не каля Вільні ці Беластоку, а за граніцаю: у Полацку, Менску, Віцебску ці Смаленску. З гэтага боку кардону ёсьць толькі Польшча!“

Здавалася-бы, што кожны чалавек, хоць троху знаёмы з гісторыяй, географіяй і этнографіяй, прачытае гэты панскі артыкул, вясёла скажа; „Ну й напісаў панок лухту!“—і годзе. Ні тут спрачацца, ні тут што...

Але справа ня ў тым. Пан які напісаў гэты артыкул, гуляе для сваіх мэтаў словам „Беларусь“, як добры жулік гуляе фальшывымі картамі. А развагі яго зводзяцца вось да чаго: раз слова „Беларусь“ мела ў гісторыі іншае значэньне, чым тое, якое надаюць яму цяпер, дык што там цэрамоніцца: глытай „з гэтага боку кардону“ беларусаў жыўцом!

На што-ж гэта ён робіць?

Можа дзеля таго самага, дзеля чаго калісь слабенькія камуністы даводзелі, што ні ў Полацку, ні ў Віцебску, ні ў Смаленску ніякай Беларусі няма? Тыя камуністы, найбольш родам латышы, расейцы, палякі, жыды, а нават зьнебеларушчаныя беларусы, якія разьбіраліся ў нацыянальным пытаньні і яго ролі рэвалюцыі, як пэўная жывёла знаецца на апэльцынах, хацелі быць большымі камуністамі, чым сам Ленін і Троцкі, са словам „беларускі адраджэнец“ зьвязвалі слова „нацыяналіст“ і „буржуй“ і да беларускай культуры адносіліся з няменшай пагардай, чым польскія паны.

О, не! Камуністы гэтыя апроч правакатара паляка Ленкевіча, калі ён там быў, абмылкова думалі, што змаганьне з беларушчынай вымагаецца ад іх ідэяй інтэрнацыяналу і варожай для іх дзеяльнасьцю буржуазных беларускіх нацыяналістаў.

І хоць яшчэ на пацеху панам і на аслабленьне сацыялістычнае беларускае пазыцыі супроць пазыцыі палякуючых буржуазных беларускіх нацыяналістаў значная часьць Усходняя Беларусі і дагэтуль знаходзіцца ў Маскоўскай, а не Беларускай Савецкай Рэспубліцы, аднак многа ўжо памылак, зробленых тымі камуністамі, папраўлена, а некаторыя маюць быць папраўлены ў бліжэйшым, як чуваць, часе. Прынамся, як жарт трэба адзначыць, што аўтарам „Кароткага нарысу гісторыі Беларусі“, з паводу якога „Dziennik Wileński“ так прычапіўся да слова „Беларусь“, зьяўляецца якраз той самы вядомы прафэсар Ў. Ігнатоўскі, які зьяўляецца і вядомым беларускім дзеячом — камуністам! І ён-то ўжо, мусіць, не павінен у так выгодным для паноў закідзе, што Полацак, Віцебск і Смаленск далучаны камуністамі да Савецкай Маскоўшчыны, а не да Савецкай Беларусі.

На думцы ў польскага пана, калі ён радзіць шукаць Беларусь за кардонам сучаснае Польшы, ёсьць нешта зусім другое.

Справа ў тым, што польскім панам, як і ўсякім панам на цяперашнім сьвеце, ўсё больш і больш муляецца той карак, на якім яны, як у добрым сядле, ехалі спрадвеку...

Нават самая цёмная, цярплівая і зьняможаная бядната брыкаецца, становіцца на дыбкі і наагул болей ня хоча везьці на сабе паноў.

— Годзе, кажа, табе, яснавяльможнае панства, уважаць мяне за сваё быдла! Зьлезь ты з майго карку, ато гэтак кіну, што й ногі задзярэш і зубоў не пазьбіраеш!“

І польскія паны гэта добра разумеюць.

Бо што-ж: у Літве іх з сядла зсадзілі, у Латвіі (ўласна ў Латгаліі) так-сама, ў Галічыне зрабілася так мулка як на нажах, а Усходняя Беларусь і Украіна прапалі, мусіць, навекі, граніцы 1772 г. у Рызе ляпнулі. У самай Польшчы яшчэ так сяк вядзецца пакуль што: народ свой троху атуманілі нацыяналізмам, троху пацешылі абецанкай — цацанкай асадніцтвам на Крэсах... Але вось бяда, што й „Крэсы“ робяцца няпэўнымі. З тых самых „акрапкаў“, дзе па гісторыі ніякай Беларусі няма прыслалі ў Сойм і Сэнат цэлую пачку беларусаў і o rety! — у гэтай пачцы ці ня болей „каталікоў“, адзін нават для большага перапуда паном скрыў сваё „бальшавіцкае цела“ пад самую запраўдную ксяндзоўскую каталіцкую сутану! У Горадні папалі (праўда аднаго з іх ужо ўсадзілі „до козы“), і з Беластоку ёсьць (так-сама ўсадзілі), і з Навагрудку, і з Вільні... усіх і ня ўсадзяць. І ў самым Беластоку прышлося судзіць цэлую табалу ня толькі за кніжныя гістарычныя развагі аб слове „Беларусь“, але за доказы гэтага слова крывавай гісторыяй гэтых дзён!

А што, разважаюць польскія паны, калі наша падатлівая соймовая лявіца возьме ды й дасьць беларускую аўтаномію там, дзе па гісторыі і акрапкаў Беларусі ня значны? А што, калі беларусам і гэтага будзе мала? Хто-ж ведае — апэтыт прыходзе ў часе яды. Прапала тады з пад панскіх храсткоў беларуска-мужыцкае сядзельца. Бо зьбярущца яны ў сваім аўтаномным ці якія там Соймы — усё мужыкі, хамы і скажуць па мужыцку: „А ну-тка, пан, кончылася старая гісторыя!“ І вось паны загадзя схапіліся за старую гісторыю і крычаць: няма Беларусі! Дзе-ж тут быць Беларусі? Нам ня выгадна, каб гісторыя казала аб Беларусі! Далоў беларускую гісторыю камуніста Ігнатоўскага! Хай жыве Польская панская гісторыя! І крычаць, надымаюцца аж пакуль ня покнуць.

Казімер Сівы.

„Гданскі марш“.

У сучасны мамэнт у Жэнэве адбываецца чарговая сэсыя Рада Лігі Нацый, на павестку якой пастаўлена рад вельмі важных і цікавых і для нас пытаньняў.

Да гэткіх у першую чаргу трэба залічыць польска-гданскі конфлікт, вынікі якога часткова ўжо выявіліся ў надта цяжкай форме для абодвых бакоў, часткова могуць выявіцца ў форме і разьмерах, якія нават трудна прадбачыць.

Мы ведаем, што польска-гданскі канфлікт настолькі за апошні час абастрыўся, што сам міністар заграмічных спраў п. Сэйда, зусім неўспадзеўкі для

міністра фінансаў заявіў, і не без падставы, што самай важнай прычынай спадку польскай маркі (ня лічучы, пэўна-ж, прысутнасьці самога п. Сэйды ў кабінэце) зьяўляецца тое, што міжнародная фінансэрыя паверыла ў агрэсыўныя намеры Польшчы адносна да Гданску“... Альбо, як хтось-ці з кабінэту сказаў яшчэ прасьцей,—што „Польшча памашыруе на Гданск“... выпаўняць Вэрсальскі трактат на месьце...

Як заўсёды гэткае ўрадовае аб'ясьненьне, хоць за ім зараз-жа зьявілася гэткае-ж аўтарытэтнае апраўярджэньне, мела як найгоршыя вынікі... Тон, якім міністар Сэйда трактаваў ня толькі Сэнат Вольнага Гораду і стаяўшага на яго баку Высокага Камісара Лігі Нацый, але і стаяўшую за апошнім самую Лігу Нацый,—ясна паказывае, што „зрабіць музыку“ да гэтага „маршу на Гданск“ было для гэтага „тону“ самая лёгкая справа...

Міністар Сэйда, а за ім і ягоны офіцыоз „Gaz. Warszaw.“ абвесьцілі „Новы курс заграмічнай палітыкі Польшчы. „Gaz. Warszaw.“ кажа, што мова, якой загаварыў новы міністар загран. спраў прынцыпіяльна розніца ад тэй, якой гаварылі кіраўнікі гэтай палітыкі за ўвесь 4-х гадовы пэрыад усіх кабінэтаў левіцы“...

Зусім справядліва „Kurjer Polski“ кажа, што новага ў гэтай новай палітыцы новага міністра толькі і ёсьць, што „тон“ і мова, якою ён гаварыў у сваіх абодвых экспозэ—ў Сойме і Сэнаце. Але мы ведаем, што ў дыплёматыі „мова“ і „тон“ маюць запраўды прынцыповае значэньне... Ветлівасьць дыплёматаў увайшла ў прыказку... Слоўнік і фразеолёгія гэтай дыплёматычнай мовы наказуе вельмі асьцярожна падбіраць выразы, дакладна адпавядаючыя тым асобам і установам, аб якіх ідзе мова...,

І калі новы міністар пан Сэйда; па удачнаму выражэньню „Kurjera Polsk.“ зьмешывае нявэтлівасьць выражэньняў з іхнай сілай“, дык зусім ясна, што ён ня знае нават элемэнтарнага слоўніка тэй мовы, на якой бярэцца гаварыць, пры гэтым гаварыць так моцна, каб яго было чуваць усюды ў Эўропе. Адгэтуль ясна, што новы міністар „zasadniczo“ неграматны дыплёмат, і так сама „zasadniczo“ дрэнны міністар заграмічных спраў. Ен, як і трэба „эндэку“ ведае і разумее толькі адну мову эндэцка-польскую, а ўсе іншыя мовы, у тым ліку і дыплёматычную — начыста адкідае...

Вынікі такіх адносін Польшчы да другіх моваў у Лізе Нацый, да якой цяпер ідзе Польшча, таксама лёгка прадбачыць, як ўва ўсіх другіх выпадках адносін Польшчы да мовы таго ці іншага асобнага народу, якому давялося спатакацца з гэтай „сувэранасьцю“ Польшчы.

У Лізе Нацый Польшча цяпер павінна здаць экзамін з „новага курсу“ сваей заграмічнай палітыкі...

Паглядзім цяпер у чым-жа істасьць польска-гданскай спрэчкі і паслухаем, якая гэтая новая мова, на якой загаварыў з Лігай Нацый г. ё. з усімі аб'еднанымі ў Лізе Нацый дзяржавамі,—з найбольшай маральна-палітычнай установай і аўтарытэтам на зямной кулі... новы міністар Польшчы, атрымаўшы такую моцпую і грозную апору ў „сталай чыста-польскай большасьці“... аднаго голасу ў Сойме.

Выносячы, спрэчку Польшчы з Гданскам на вырашэньне высокага арбітра, міністар Сэйда ня толькі перад гэтым публічна перад эўрапэйскай трыбунай вылаяў свайго праціўніка, як сьлед, але за адно ашэльмаваў і самую Лігу Нацый.

Сутнась спрэчкі, якую ўжо ня першы год вядзе Польшча, міністар Сэйда выкладае вось як: §§ 100—108 Вэрсальскага Трактату стварылі концэпцыю Вольнага Гораду Гданска **выключна** для таго толькі, каб Польшча мела зусім вольны доступ да мора, незалежны ні ад якай іншай улады. Дзеля гэтага Гданскі порт быў **аддадзены ў беспасрэднае карыстаньне Польшчы**. З прынцыповага права на порт выцякаў цэлы рад другіх правоў па інтэрвэнцыі Польшчы ўва ўнутраныя справы Гданску: права на будову неабходных будэваў, над'ездных шляхоў, транзыту, гандлёвых і ўсялякіх іншых прывілеяў па ўвозу і вывазу. Раз „хінтэрляндам“ для гданскага порту зьяўляецца Польшча, дык уся концэпцыя „Польскага Гданска“ зьяўляецца зусім выразнай.

І запраўды гэткая концэпцыя, нібы-то падцьвярджаецца ўключэньнем гораду Гданску ў тамажэную сфэру Польшчы.

Калі-ж прыняць пад увагу, што порт ёсьць ня толькі цэнтр, **самае сэрца** гор. Гданску, дык адгэтуль зусім ясна, што права на порт зусім зьліваецца з правам на ўвесь жывы арганізм Гданску разам з належачай да яго тэрыторыі... Вэрсаль забіў Данцыг і ўваскрэсіў з мёртвых Гданск.

Але той самы Вэрсальскі трактат і уложаная ў духу“ яго Парыская Конвэнцыя зрабілі Гданск Воль-

ным Горадам, далі яму ўласны палітычны уклад, суверэнныя дзяржаўныя установы, паставіўшы яго ня столькі пад пратэктарат Лігі Нацый, сколькі пад яе асобную абарону ў асобе яе Высокага Камісара.

Зусім ясна, што з гэткай супярэчнай „канцэпцыі" павінны вынікаць пастаянныя канфлікты дзьвюх уладаў: аднэй польскай, для якой, быццам, створана фікцыя Вольнага Гораду—толькі дзеля таго, каб **фактычна** перадаць ёй порт, а з ім і ўвесь горад, і другое, для якой правы Польшчы на Гданскі порт зьяўляюцца толькі навязаным, але неабавязковым для абодвых бакоў сэрвітутам, падлягаючы ўва ўсякім выпадку самай строгай і дакладнай рэглямэнтацыі.

У гэтай дэтальнай рэглямэнтацыі ўзаемныя правы і адносіны дзеля выгады абодвых бакоў і знаходзіўся выхад з тэй супярэчнасьці, якая завязана, здавалася-б, неразрашымым вузлом у Гданскай праблеме Вэрсальскім трактатам.

На гэтым адзіным магчымым шляху і стаялі да гэтага часу абедзьве стараны. Цэлы рад меўшых палітычнае значэньне гандлёва-эканамічных дагавораў, зробленых паміж Польшчай і Гданскам, пачынаючы з самай Парыскай Конвэнцыі—мелі на мэце іменна прымірэньне супярэчнасьцей Вэрсальскай „канцэпцыі" Польска-Вольнага Гораду Гданска-Данцыга...

Іменна ў сілу гэтага ўся гэтая практыка кампрамісаў і умоваў, выходзячы з Трактату, **перамагала** яговыя супярэчнасьці,—у пэўнай меры і сэнсе **нарушала Вэрсальскі Трактат**, літэральнае выпаўненьне якога было немагчымым. Ролю пасрэдніка ўва ўсіх гэтых умовах, судзьдзі ў першай інстанцыі для ўсіх гэтых контравэрз і канфліктаў выпаўняў, як сказана, Высокі Камісар Лігі Народаў.

(Далей будзе).

Палітычныя падзеі.

ПОЛЬШЧА.

Фінансавая камісія мелася разглядаць праект уставы аб падатку з маемасьці, на які папярэднія міністры фінансаў мелі вялікія надзеі, што ён паправіць дрэннае становішча польскіх фінансаў і пакрые дэфіцыт у бюджэце. Але гэты падатак бьець па кішані пераважна заможных клясы, і цяперашні міністар фінансаў зьняў гэты праект з абмяркаваньня фінансавай камісіі; „польская большасьць", якая бароніць інтарэсы капіталістаў, абшарнікаў і паўпанкоў, якім-бы прышлося плаціць гэты налог, прыхільна спаткала гэтыя замеры міністра, ня гледзячы на пратэсты з боку лявіцы.

Жал.-дар. рабочыя ў Кракаве, прыймаючы пад увагу, што ўрад абяцаў падвышку платы і скасуе цыркуляр аб выдаленьні забастоўшчыкаў са службы, пастанавілі распачаць працу, будучы заўсёды гатовымі, у выпадку невыпаўненьня ўрадам сваіх абяцанак, зноў распачаць забастоўку.

У Варшаве адбылося сабраньне жал.-дар. работнікаў, на якім пастанавілі дамагацца распачаць перагаворы з дырэкцыяй аб задаваленьні іх эканамічных жаданьняў, пагражаючы ў выпадку няпрыняцьця іхных дамаганьняў, аб'явіць забастоўку.

Польска-Гданскі канфлікт.

Перагаворы паміж прадстаўнікамі Польшчы і Гданска пры ўчасьці прадстаўнікоў і высокага камісара Лігі Нацый ў Жэнэве закончыліся. Працяг перагавораў адбудзецца ў Гданску.

С. С. С. Р.

На паседжаньні Цэнтр. Выканаўч. Каміт. С.С.С.Р. аднагалосна прынята савецкая канстытуцыя, якая зараз-жа ўводзіцца ў жыцьцё. Ленін аднагалосна выбраны старшынёю Рады Народ. Каміс. С.С.С.Р. Заступнікамі старшыні—Каменеў, Рыкаў, Цюрупа, Чубар, Орхелашвілі. У склад саюзнай Рады Нар. Кам. выбраны: загр. спр.—Чычэрын, ваен. і марск.—Троцкі, замежнага гандлю—Красін, шляхаў—Дзяржынскі, пошт і тэлегр.—Сьмірноў, работн.-сялянскай інспэкцыі—Куйбышоў, працы—Шмідт, прадав. — Бруханаў, фінансаў—Сакольнікаў, старшынёю Рады Народ. Гаспад.—Рыкаў. Ц.В.К. застаецца ў складзе 19 выбраных на першым паседжаньні саюзнага зьезду да другога зьезду. З мэтай паляпшэньня гаспадарчай абдуловы і абароны саюзу пастаноўлена перафармаваць Раду працы і абароны Р.С.Ф.С.Р. ў саюзны орган. Ц.В.К. даручаецца зрабіць гэтае-ж адносна Дзяржаўнага банку, Гал. Паліт. Упраўл. і Вышэйшага Суду.

Маскоўскія газэты паведамляюць, што на Лёндынскай біржы каціруюцца савецкія грашовыя знакі.

НЯМЕЧЧЫНА.

Дарагоўля расьце непамерна. Кілаграм чорнага хлеба каштуе 10.000 м.н., а белага — 20.000 м. н. З прычыны дарагоўлі забастовачны рух пашыраецца. У Потсдаме на гэтым грунце выніклі беспарадкі. Натаўп безработных і забастоўшчыкаў прымусілі гандляроў да зьніжкі цэнаў на 50%.

ІТАЛІЯ.

У парлямэнце распачалася дыскусія ў справе выбарнай рэформы. Апазыцыя выкарыстоўвае дыскусыю для крытыкі ўраду. У склад апазыцыі ўваходзяць: партыя „Popolari", сацыялісты, рэспубліканцы, рэфармісты і дэмакраты. Правыя, лібэралы, нацыяналісты і фашысты падтрымоўваюць праект рэформы.

Паміж фашыстамі і рэспубліканцамі ў Порві дайшло да бойкі. Фашысты падпалілі памешканьне саюзу рэспубліканцаў.

ЧЭХІЯ.

Чэскі міністар заграні̇чных спраў, Бэнэш пабываў у Парыжы і паехаў у Лёндын, дзе адбудзе нараду з лёрдам Кэрзонам. Выехаў да Парыжу і начальнік чэскага генаральнага штабу ген. Міттэльгайзэр.

ГІШПАНІЯ.

Прафэсыянальныя саюзы ў Мадрыце, Барцэлёне, Сэвільі, Валенсіі і Сарагосе пастанавілі распачаць генаральную забастоўку. Камуністы абяцалі падтрымаць забастоўку.

Канфэрэнцыя балтыцкіх дзяржаваў.

У Рызе адбываецца канфэрэнцыя балтыцкіх дзяржаваў, у якой прыймаюць учасьце Латвія, Польшча, Эстонія і Фінляндыя. Выбраны дзьве камісіі палітычная і эканамічная, прапазыцыі якіх будуць разглядацца на пленарным паседжаньні канфэрэнцыі.

Рада Лігі Нацый.

Пастанова Рады Лігі Нацый у справе польска-гданскага канфлікту па сутнасьці не задаваляе жаданьняў Польшчы. Усе спрэчкі паміж Польшчай і Гданскам павінны вырашацца шляхам беспасрэдных перагавораў паміж імі, а на выпадак разьбежнасьці пагляду справа пераходзіць на разгляд у першай інстанцыі да Высокага Камісара Лігі Нацый.

Прыслужнікі буржуазіі баяцца кантакту паміж работнікамі і войскам.

На паседжаньні бюджэтнай камісіі хадэцкі пасол Бітнэр, які мае нагласьць лічыць сябе прадстаўніком работнікаў, выступіў з прапазыцыяй, каб у вайсковых варштатах і майстэрнях не даваць працы для цывільных работнікаў, дзеля таго што работнікі робяць дрэнныя ўплывы на жаўнераў.

Пэўна-ж паны эндэкі і хадэкі хутка дадумаюцца абгарадзіць вайсковыя аддзелы калючым дротам, каб ня было стычнасьці паміж жаўнерамі і работнікамі... Але мусіць, усе гэтыя хітрыкі не дадуць пажаданых для буржуазіі і іхных прыслужнікаў вынікаў. Пад вайсковым мундурам жаўнера бьецца сэрца работніка і селяніна—сына працоўнага народу.

Справа нямецкіх рэпарацыйных сплат.

Паміж дзяржавамі Антанты ўсё яшчэ не дайшло да згоды ў пытаньні аб нямецкіх сплатах. Адбываючыяся нарады паміж прадстаўнікамі дзяржаў Антанты не далі яшчэ ніякіх рэальных вынікаў.

Зноў „сьвінская справа".

„Robotnik" паведамляе, што ў соймавых кругах ходзяць чуткі, што эканамічны камітэт Рады міністраў разглядае прапазыцыю аб вывазе за граніцу 1,500.000 сьвіней. Як ведама, перш пан Вітас стараўся аб дазволе толькі 20.000 сьвіней і ўрад Сікорскага згоды на гэта ня даў, бо вываз сьвіней заграніцу стварыўбы ўзрост дарагоўлі ў Польшчы. Цяпер-жа абшарнікаў і паўпанкаў не здаваляе скромная цыфра 20.000: апэтыты іх узрасьлі ў шмат разоў больш.

Канфэрэнцыя у Лазане.

Лазанская канфэрэнцыя канчае свае працы. Мірны дагавор павінен быць ратыфікаваны праз парлямэнты зацікаўленых дзяржаў. Канфэрэнцыя цягнулася 163 дні.

Новыя падаткі.

Сучасны хіена-пястоўскі ўрад адразу прыступіў да павялічаньня падаткаў на прадметы першай патрэбы, якія купляюць самыя шырокія кругі грамадзянства. Напрыклад, на сярнікі павышана акцыза з 80 м. на 120 ад каробкі, падатак ад цукру з 1.500 м. на 2.800 м. з 1 кл. падатак на газу з 100 м. на 350 м. на 1 кл. Аплата гэрбавая ад паданых заяў, да адміністрацыйных улад і скарбовых павышана ў 2 разы болей папярэдняй, а кожная заява пададзеная у старостве павінна быць аплачана 30.000 мар. На тутунь цана павышана на 60%, так што самая танная папіроса каштуе 320 мар.

Усе гэтыя рэчы купляе незаможная рабоча-сялянская кляса, а значыць і ўвесь цяжар падаткаў кладзецца на гэтую клясу.

З газэт.

Заместа зямлі —вайна.

Да Хьена-пястоўскага ўраду мы зямельнай рэформы ня бачылі і бадай не ўбачылі-б правядзеньня зямельнага закону згодна з польскай канстытуцыяй, але затое хоць чулі абецанкі. Цяпер мы зусім іншае чуем. У пястоўскім органе „Piast" чытаем:

„Першарадным заданьнем і абавязкам сучаснага ўраду ёсьць утварэньне на землях крэсаў усходніх і заходніх на вялікіх абшарах дворнай зямлі, утварэньне злучаных між сабой польскіх асадніцкіх сядзіб, якія-б прадстаўлялі сабой абаронны вал супроць усякіх ворагаў".

У адну дудку з пястоўцамі іграе і хьенскі „Przegląd Ziemianski"

„Зямельная рэформа павінна базумоўна апірацца на пляне абароны дзяржавы,—тварыць

Працы нашых матурыстаў.

Згодна з прапазыцыяй Дырэкцыі Віленскай Беларускай Гімназіі, ахвотна даем месца лепшым экзаменацыйным пісьменным работам нашых матурыстаў селетняга выпуску—па аднэй на кожную з трох зададзеных тэм.

Рэдакцыя.

Агульналюдзкія матывы у творчасьці Янкі Купалы.

Творчасьць Янкі Купалы пачалася і ўвесь час ішла і ідзе на грунце сацыяльным, на грунце змаганьня чорнай косьці з белай. Сам Купала доўгі час працаваў з гэтым сярмяжным народам і бачыў як гэты народ эксплёатуецца кучкаю людзей, якія бяруць ад мужыка усё, што толькі могуць узяць, пакідаючы яму столькі, сколькі патрэбна, каб мужык мог цягнуць сваё гаротнае жыцьцё. Ён бачыў гэту розьніцу паміж панам і мужыком. Ён бачыў у гэтым становішчы ня толькі мужыка-беларуса, але бачыў, што жыцьцё рабочая украінца, паляка і др. мала чым розьніцца ад жыцьця нашага селяніна. Купала пачаўшы пісаць свае творы на грунце социяльным, крануў социяльнае становішча не аднаго беларускага працоўнага народу, але наагул усіх людзей працы.

Ужо з першага вершу Купалы „Мужык" мы бачым, што галоўнай ідэяй творчасьці Купалы ёсьць крык: „Хоць я і мужык, але чалавек". І гэты чалавек павінен працаваць толькі дзякуючы таму, што ён нарадзіўся мужыком, і дзякуючы таму,яго ня лічаць чалавекам; гэта рабочая скаціна, якая павінна працаваць на карысьць другім. Купала раўнуе гэтую сярмяжную сілу да жменькі людзей, у якіх у жылах цячэ „галубая кроў". І што ён бачыць? Усё што ні ёсьць на зямлі, створана гэтымі працоўнымі рукамі, створана і больш нічога. Мужык ня мае карысьці ад сваей працы, ад сваей працы ён бярэць толькі, колькі яму патрэбна, каб не памерці з голаду. І гэта ёсьць „адвечная песьня". Але песьняр чуе, што гэта песьня павінна пераменіць свой гук, яна павінна скончыцца, бо гэтак больш цягнуцца ня можа. Але, каб палажыць гэтаму канец, трэба нам палажыць працы. Трэба „узяць сонца і, як з пахадняй, з ім ісьці, сьвятлом ніштожыць усе мукі". Тут песьняр дае абраз змаганьня сьвятлом, асьветаю. Мужыку патрэбна асьвета, але і аднэй асьветы мала для таго, каб скінуць гэтае ярмо няволі. Цяпер мужык без асьветы, яго школа—карчма і вастрог; вышэйшыя станы маюць у сваіх руках асьвету, і гэта асьвета служыць у іхніх руках аружжам для прыгнечаньня мужыка. І тут патрэбна сіла. „Ты пан, ты багаты, ты сіла, араты", кажа Купала і радзіць яму: „выпрамся трошку, ды жыва за сошку к вялікай арбе". Да вялікай арбы, вялікай таму, што ад яе залежыць шчасьце яго самага і яго пакаленьняў, кліча паэт селяніна, да змаганьня за лепшую долю.

Але шчасьце людзей не заключаецца толькі ў добрых эканамічных абставінах; гэтага мала. Кожны народ мае свае ўласьцівасьці; што добра для аднаго, тое блага для другога; кожны народ мае сваё асабістае разьвіцьцё. І тут Купала кратае нацыянальнае пытаньне. Кожны народ мае права на сваё нацыянальнае адраджэньне. Ён пытаецца ў мужыка: „чым быць хочаш", і ў адказ чуецца „ня быць скотам". Рожніца паміж чалавекам і скотам становіць мова. І на гэта песьняр зварачывае вялікую ўвагу. І шмат у якіх з сваіх твораў Купала гаворыць аб песьні, аб мове.

Ён сымпатызуе народам, якія бьюцца за сваю нацыянальную незалежнасьць. Ён ім ахвяровывае свае вершы, як прыкладам Шэвчэнко, „балканскім брацьцям" і др. Ён сваіму селяніну-беларусу кажа: „крычы з другімі: свабоды, зямлі!" Крычы з другімі, ідзі побач з усімі, бо ў яднаньні сіла...

Вялікія словы — ў яднаньні сіла. Толькі зьяднаўшыся людзкая сямья дойдзе да того агульнага шчасьця, лепшага жыцьця, за якое змагаюцца людзі ад самага пачатку свайго зьяўленьня на зямлі. Але цяпер перад гэтай людзкай сямьёй адно пытаньне, адна патрэба: хлеб. Купала кажа, што „бой за хлеб" гэта ёсьць самая страшная, самая жорсткая, самая заядлая барацьба. Але Купала верыць у аканчальную пабеду працоўнага люду; ён будзе людзьмі звацца. Купалу не задаваляе добрае жыцьцё аднаго народу, Купала кажа, што ўсе людзі браты. Купала даводзіць што ўціск аднаго народу ёсьць уціск усяго чалавецтва. „Балканскім брацьцям", якія паўсталі супроць уціску, якія паставілі сабе мэту: скінуць ярмо, Купала шлець прывітаньне ад нашага беларускага селяніна. Змаганьне людзкай сямьі за лепшую долю, ён раўнуе да бурлівага разводзьдзя і кажа: „Эх, ты, разводзейка, эх ты, бурлівае, ты аднаўляеш зямлю. Вынясі-ж, вынясі хваляй жыцьцёвай к лепшаму шчасьцю людзкую сямью". Зямлю аднаўляе бурлівае разводзейка, так і жыцьцё павінна аднавіць бурнае змаганьне пры трэску пяруноў і блыску маланак. Ціша не ўзварухне дух, яго можа ўзварухнуць толькі бура, якая пакіруе душы людзей да змаганьня з ворагам за лепшае жыцьцё. І толькі праз гэту страшэнную барацьбу дойдзе чалавецтва да шчасьця, толькі тады „будзе ўнукам панаваньне там, дзе сягоньня плача дзед".

Аркадзь Міцько.

перш-на-перш асадніцтва на крэсах, дзе на выпадак вайны адбудуцца першыя, а мо і рашучыя бойкі з ворагам. Найбольш патрэбным з польскага пункту гледжаньня ёсьць апанаваньне ўсходніх граніц, дзе найбольш знаходзіцца самых балючых і небясьпечных прорваў“.

Дык вось, беларускія сяляне, ў вас хочуць адабраць дворную зямлю, належучую да вас, і насадзіць на ёй асаднікаў, разумееце, асаднікаў, якія будуць тачыць імпэрыялістычную вайну за хьена-пястоўскі ўрад, які ня даў вам зямлі.

З Польскага Сойму.

Дзеля таго, што новы міністар скарбу Ліндэ, які нядаўна пераняў ад Грабскага ўрадаваньне, не згаджаецца з некаторымі аддзеламі апрацаванага праз Грабскага бюджэту і прынятага ў свой час кабінэтам Сікорска га, а з другога боку дзеля неадпаведнасьці ранейшых фінансавых плянаў з плянамі сучаснага Вітасоўска-Хіенскага Ураду ў лучнасьці з сучасным нізкім курсам польскай маркі і запатрабаваньнямі павышэньня крэдытаў на паветраны флёт і наагул на войска, а таксама ў зьвязку з запатрабаваньнямі ўрадоўцаў аб павышэньні пэнсіі,—бюджэтовая камісія Сойму ня здолае скончыць сваей працы да 23 ліпеня. Магчыма, што паседжаньні Сойму пачнуцца значна пазьней гэнага тэрміну.

Новая спроба закулісиай працы.

На гэтых днёх, як паведамлялі газэты, узноў нейкая „беларуская“ дэлегацыя была ў старшыні Польскага Ураду, Вітаса.

Цяпер мы даведаліся, што ў склад гэтае дэлегацыі ўваходзілі—Аляксюк, Дубейкоўскі, Ладноў, Паўлюкевіч і Рамановіч. Дэлегацыя мела на мэце дагаварыцца з Урадам аб выключным патэнце для яе на кіраваньне беларускай працай у Польшчы і дабіцца адпаведных для сябе на гэта грошай. Але паехалі назад гэныя паны „нясолана нахлябаўшы“, бо як кажуць, бо пры цяперашнім фінансавым становішчы Польшчы ня зусім ласкава, як відаць, прыймае ўлада нават гэткіх паноў, якія ў таемнічы спосаб і на шкоду беларускай справе, цішком хацелі-б згатаваць сабе смачную кашку.

Няўжо Аляксюк узноў маніцца і сурьёзна думае дасtаваць грошы ад Вітаса цяпер, як ён даставаў ад яго і раней ў часе выбараў у Віленскі Сойм Сярэдняе Літвы?

Цікава было-б ведаць, няўжо гэтая гопкампанія зноў пачне сваю „дзейнасьць“ пасьля тэй здрады і кампрамітацыі, якія яны зрабілі перад беларускім народам.

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ.

З Віленскага Жыцьця.

11. VII. г. г. у Найвышэйшым Судзе ў Варшаве разглядалася справа запратэставаньня мандату пасла Антона Аўсяніка.

Мандат пасла Аўсяніка быў запратэставаны ў Сойме 3. XII. 22 г. Соймавымі Клюбамі эндэкаў і хадэкаў, якія ў сваім пратэсьце даводзілі быццам гр. Аўсянік ня мае „obywatelstwa“.

Аднак 11 г. ліпня Найвышэйшы Суд мандат Аўсяніка прызнаў важным і гэтым дамым яго грамадзянскую прыналежнасьць са Польскае-Рэспублікі зацьвярдзіў.

Палута Бадунова вядомая беларуская дзяячка затрымалася праездам заграніцу ў Вільні на некалькі дзён.

Польскі шовінізм. Віленская эндэцкая газэта „Dzieńnik Wilenski“ з абурэньнем адмовіўся надрукаваць справаздачу аб скарбоначным зборы на карысьць беларускіх бедных дзетак.

Падмога для семьяў рэзэрвістаў. У зьвязку з прызывам рэзэрвістаў 1895—1897 гадаў Дэлегатура Ураду даручыла камісару ўраду і старостыву каб усім семьям рэзэрвістаў абясьпечыла правільную і неадкладную выплату належных ім дапамог.

Закрыцьцё літоўскай газэты. Згодна з пастановай Акружнага Суда закрыта тыднёвая літоўская газэта „Wilnians Kiles“.

Новая літоўская газэта. У Вільні пачала выходзіць новая літоўская газэта „Letuwos Kielad“.

Вышла з друку і прадаецца ў беларускай кнігарні пісулька з партрэтам нашай паэткі Цёткі (Алёіза Кэйрысовая).

З Менску.

Пашырэньне сельска-гаспадарчай каапэрацыі на Беларусі.

У канцы 21 году Беларускі саюз сельска-гаспадарчай прамысловасьці зьяднаў толькі 13 сельска-гаспадарчых таварыстваў. Да 1 беларускага зьезду сельска-гаспадарчай каапэрацыі іх было ўжо 61.

У цяперашні час на Беларусі ёсьць 112 таварыстваў з агульным лікам сябраў у 5.000.

Апрача таго, сябрамі Беларускага саюзу сельска-гаспадарчай прамысловасьці зьяўляецца 45 калектыўных гаспадарак і 5 прамысловых артэляў.

Увага с.-г. каапэрацыі зьвяртаецца ў напрамку разьвіцьця ўласнай прамысловасьці. Цэнтр увагі—вырабка масла. Праз нядоўгі час пачнецца кампанія па адчыненьню маславырабных заводаў.

Ужо працуе маславырабны завод у Горках Барысаўскага павету.

Некалькі заводаў адчынена пры с.-г. таварыствах.

Да маючых быць раскопах на Беларусі.

Наркамасьветы разам з Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэтам арганізуе на Беларусі археолёгічныя раскопкі. Для працы па раскопках запрашаны вядомы маскоўскі археолёг Гарадцоў.

Удзел Беларусі ў Ніжагародзкай ярмарцы.

У зьвязку з наступнай Ніжагародзкай ярмаркай Дзяржаўны банк Беларусі мае паслаць у ярмарачны камітэт сьпіс усіх гаспадарчых і эканамічных органаў Беларусі, маючых прыняць удзел у ярмарцы, з адзначэньнем іх крэдыта-здольнасьці.

С.-г. банк.

З Масквы атрыманы зацьверджаны ўстаў с.-г. банку Беларусі. Арганізацыйнае бюро ў зьвязку з гэтым уносіць у Эканамічную Нараду пытаньне аб назначэньні тэрміну ўстаноўчых паёў.

Весткі з вёскі.

м. Юрацішкі.

Месяцы паўтары таму назад паліцэйскія нашага мястэчка, будучы пьянымі пашлі праверадь начны караул. Спаткаўшы караульных на вуліцы паліцэйскія ні за што, ні пра што пачалі іх біць. Пасьля ўздумалася ім залезьці ў хату Кандратовіча, які бачучы што яны зусім пьяныя ды яшчэ апоўначы не хацеў іх пускаць. Тады паліцэйскія сталі ламацца ў дзьверы і ў вокны, але Кандратовіч абараніўся і не пусьціў буянаў у хату. Дзела дайшло да суда, але судзьдзя адлажыў суд, бо ня было сьведак паліцэйскіх, якіх ўжо акамандаравалі на граніцу. Справа так выглядае, што быццам яе хочуць зацёрці. Рука руку мые.

К. С.

М. Вішнева, *Валожынскага павету.*

Ня так даўно ў нашым мястэчку было вясельле багатага мешчаніна Рублеўскага. Як гэта ў нас водзіцца на вясельле сабралася моладзь местачковая — хто паглядзець хто паскакаць. Толькі-ж гэткая забава ў нас і ёсьць, бо ні спэктакляў, ані іншых прасьветных задавальненьяў для беларусаў не даваляецца. Але ў апошніх часы чуецца ўсюды неякі падзел, што раз вырасьней, на бедных і багатых. Вось і багатаму гаспадару не спадабалася, што ў яго хату найшло шмат сялянскіх сыноў і ён іх безцэрамонна павыганяў з хаты. Апынуўшыся на вуліцы хлапцы зацягнулі сваю дарагую песьню: „Ад веку мы спалі“...

Ксёндз, які банкетаваў на вясельлі і шляхтуны страшна абурыліся за гэта на „bandytów bolszewików“. Хутка на пяючых хлопцаў пасыпаліся палкі, каменьня і ўсё што папала пад руку, а тыя пачалі ім адкідаць іхняе назад, так што вясельле з хаты перанясьлося на вуліцу, ажно ня вытрывалі і паліцыя.

На другі дзень было арыштавана некулькі хлаўцоў, а праз колькі часу іх судзілі і дзеля таго, што самы галоўны сьведка — ксёндз ці пастыдаўся ці пабаяўся, але ад паказаньняў адмовіўся, дык суд засудзіў „толькі“ па 2 нядзелі вастрогу аж чатырох хлапцоў, якія ад веку спалі...

Пак.

Дапісы.

Беларусы у Амэрыцы.

Лекцыя Антона Змагара.

Выдатны беларускі дзеяч у Амэрыцы Антон Змагар прачытаў лекцыю, ладжаную Беларускім Камітэтам у Чыкаго. Лекцыя была на тэму: „Становішча сялянства на Беларусі“.

Праца беларусау у Амэрыцы.

У газэце „Свободная Россия“, якая выходзіць у Чыкаго надрукована ў № 136 гэткае паведамленьне; Беларускі Камітэт у нядзелю 19-га жніўня ў Нэйшыональ Гров, ладзіць грандыёзны пікнік. Мэта пікніка—помач палічычным вязьням Беларусі ў Польшчы. Просім усе спачуваючыя беларускай справе арганізацыі ў гэты дзень не ладзіць народных сходаў. На першым беларускім пікніку выступяць з прамовамі таксама выдатныя дзеячы ня толькі Беларусі, але Расеі, Літвы, Украіны і інш.

Наша пошта.

Да усіх нашых падпішчыкау.

Прымаючы пад увагу непрарыўныя скаргі нашых падпішчыкаў аб неатрыманьні газэт і хочучы дарадзіць гэтай нябывалай напасьці у нашым Краі Рэдакцыя бача толькі адзін шлях: зьвярнуцца да сваіх падпішчыкаў і чытачоў з просьбай супольна памагаваць мо як саматугам гурмам здолаем сваю бяду. Хай кожны падпішчык прыдумае спосаб як перасылаць газэту, каб яна даходзіла, бо яму бліжэй вядомы ўсе гэтыя парсткі на нашае друкаванае слова. Хай падпішчыкі аднаго раёну зговарацца і выпісваюць на кожнага праз аднаго з сваіх — гэта бадай будзе пэўней. Апрача таго, такую пачку ці ня лепш будзе пасылаць заказной аплатай? Можа такі саюз падпішчаў зможа што тыдня пасылаць пасланца ў Рэдакцыю для атрыманьня газэты? Тады бы кошт перасылкі газэты вертаў-бы часьць выдаткаў на дарогу. Можа якія мясцовасьці маюць пастаянныя зносіны з Вільняй, дык хай пры кожнай аказіі па просьбе падпішчыкаў заходзяць ў Рэдакцыю, дзе будуць надзелены газэтай. Падумайце! Бо ў нас цяпер так: калі сам сабе не паможыш, дык ніхто не паможа.

Жучок хлебаед.

Гыты шкоднік мае руды колер і чорную галоўку, ўвесь час сядзіць на каласох і прычыняе вялікую шкоду. Жучок гэты добра лётае і свабодна пераносіцца з нівы на ніву. Нажаваўшы шмат хлеба самка лезіць з каласка на зямлю і кладзець там свае яечкі, а праз два гады ізноў выплоджываюцца жучкі. Каб пазбавіцца гэтага страшнага шкодніка, трэба яго проста-ткі зьбіраць рукамі, альбо спецыяльна зробленай торбачкай, якой водзючы па паласах можна сабіраць жучкоў—будуць самі ўваліваццa. Сабраных жучкоў ці спаліць ці як інакш зьнішчыць.

Пасьля жніва трэба зараз-жа глыбака ўзараць іржонішча, каб такім чынам зглуміць яечкі жучка. У каго на нівах паявіцца гэты шкоднік, дык трэба прымаць усе меры, каб ён не распайсюджываўся.

Пагода на другую палову ліпеня.

Магдэбурская мэтэоролёгічная станцыя прадсказуе, што з палавіны ліпеня ў сярэдней Эўропе і ў нас будзе добрая цёплая пагода.

Сэкрэтарыяты Беларускага Пасольскага Клюбу.

1) **Вільня**, Віленская вул. 12, кв. 6.
2) **Ліда**, I l Слабодка 8.
3) **м. Глыбокае**, Дзісьненскага пав. вул. Сенкевіча 46.
4) **Жодзішкі**, Сьвянцянскага павету кс. Годлеускі.
5) **Наваградак**, Вялікі Рынак 14.
6) **Нясьвіж**, Альбянская 28.
7) **Столбцы**, Шпітальная 22.
8) **Горадня**, Мастовая 9.
9) **Бельск**, Замкавая вул. 3, кв. 1
10) **м. Саколка**, Горадзенская вул. 34.
11) **м. Клешчэлі**, Бельскага павету.
12) **м. Крынкі**, Горадзен. павету, Горадзенская вул. 34.
13) **Пружаны**, Вуліца кс. Буткевіча, 16.
14) **Беласток**, Нова-Варшауская вул. № 83.

Беларускі Пасольскі Клюб, Варшава.
Вейская вул. Сойм.

Рэдактар-выдавец **Я. Лагіновіч.**

Друкарня **Левін і Сын**, Нямецкая 22